

היה מחוץ עוני אלא מטעמא דאמח הולך להודיענו
 ק שאם היה מרויח כדי פרנסתו היה אסור להחנות
 ק ועון גדול היה בדבר והיאך היה עולה בדעת לומר
 חא יפליג לכך הולך להודיענו שהיה עני ולכך היה
 מותר להחנות ק מעיקר' ונראה שדקדק לכתוב מחוץ
 עוני רב מפני שהוקשה לו סוף סוף איך היה עולה
 בדעת לומר חא יפליג על עסק החורה בזמן עבר
 מסחייא שיחן לו חלק בעסק חוריתו מכאן ולהבא חלק
 פרנסתו לכך הולך לומר שעסק בחורה מחוץ עוני רב
 וח"כ היה אביו וביחוד ריקם מכל טוב ולכך חף חס
 יפרנסנו מכאן ולהב' עדיין היה ביחוד ריקם מכל טוב
 ולפי עולה בדעת לומר דליערוב ולפילוג דדי להספיק
 כלי בית ושאר דברים כיוצא בהם אלא שילחח בח קול
 ואמרה חס יחן איש חח כל הן ביחוד כו':

ומ"מ לענין מה שכחב השואל שיש כמה בעלי חורה
 כמעט מחים ברעב לפי שאין נוחים להם די ספוקם
 כי ההספקה אין בה די מחסור לכל המקבלים ונמלא
 שהבעלי חורה שאינם לריכים גולין חלק הנלרכים עכ"ל
 זה דבר שראוי לשיח לב אליו וכבר נחבאר שאם אינם
 לריכים כלל קאמר לפי שהם מרויחים כדי פרנסתם
 ובלאו הכי אסור להם ליעול ועון גדול יש בדבר ואם
 מרויחים קלח פרנסתם ונועלים כדי השלום פרנסתם
 היוחר נכון הוא לשאול חח פי הנותן וע"פי דבריו יתנהגו
 ואם אי אפשר לשאול חח פיו אבל יודעים שידע שנוחיים
 ממעותיו גם לעוסקים בחורה שאינם נלרכים כ"כ נראה
 לי שהמחלק לריך לרבות בחלק הנלרכים מחלק שאינם
 נלרכים כ"כ עד שישאל חח פי הנותן וכפי מה שיאמר
 לו יעשה זהו מה שנראה לי הלעיר יובק בכמה"ד אשכים
 קארו ולה"ה :

סימן ג

גל יגנין המעשר להפריש מממונו

אשר שאלתני על דבר המעשר באיזה אופן יפרוש
 כו' ומה יעשה בו אחוץ דעתי הורה בקלרה ואקדים
 ואומר כי אין ספק שלהיות ענין הפרשה מעשר מהממון
 דבר גדול מאד עד שאמרו ח"ל עשר העשר עשר בשביל
 שחעשר ומותר לנסות במלוא האמת להשי"ח ולעבור
 על לאו דלא חסו כו' כמפורסם בפ"ב ממסכת שבת
 ובכמה מקומות בחלמוד ובקום עשה למ"ד עקימת
 שפחים הוי"א מעשה בסנהדרין פרק ארבע מחות לכן
 לריך לדקדק בעשיית המלוא האמת עד דבעידנא דקא
 מעקר לאו דלא חסו לוחקים עשה דבפך זו לדק' כמו

שדרשו בפ"ד דרשב השנה ולפי שיש אנשי שמפרישין
 מעשר מממונם ולא כראוי כי מחחילה אין מפרישין מן
 הקח עד שירויחו ומה שירויחו אין מפרישין מן הרויח
 רק מה שירויחו יותר על הולאחס מאכיל' ושחיה ולבוש
 ושאר הדברים הלרכין לפיזור ומהמותר יפרישו לזה אני
 אומר כי אינן יולאים בזה ידי חובתן כי לריך בחחלה
 כדי שיהיה מותר לנסות השי"ח בו ושחכה בזה למעל'
 העשר שיעשה חשבון מכל אשר יש לו גם מהקח ומכל
 עשרה יפריש אחד לא פחות ולא יותר ואם ישאר איזה
 מותר שאינו מגיע לחשבון עשרה ייחמו בכיס לבדו ולא
 יערבנו עם השא' ואחר שהפריש מהקח יסתחר במעותיו
 ובכל חצי שנה יעשה חשבון ויראה מה שהרויח יותר
 על כל אשר פיור בדברים הלרכים לבית כמו שאמר
 ויקח מעשר כמו שאמרנו :

ואם ירלה עוד לעשות יותר ימחין לעשות חשבון
 עד סוף השנה ויפריש מהרויח חמישי אחר שבתחלה
 הפריש מהקח וכן כחוב בהדייא בירושלמי במעשרות
 שנה ראשונה לקח מכאן ואילך בכל שנה חומש
 לרויח והם שני עשורין כענין שאמר יעקב וכל אשר חחן
 לי עשר אעשרנו לך עכ"ל :

ונראה שהחלמוד שלנו סובר ק מדאמרין בכחובות
 פ' מליחח האשה המבזבז אל יבזבו יותר מחומש וסוף
 דבר הנעשה באחד מהשני אופנים הח' הוא הטוב והוא
 יחברך יתן הטוב ויריק ברעה עד בלי די אל שדי ועל
 אחרים נאמר אולה אדם חסלק דרבו ועל ה' יועף לבו
 ויחר שלא יפחות מהעשיריה וגם לא יוסף כי כל
 המוסף גורע כי למעשר סוד ויסוד :

ואולם לדעת מה יעשר בו זה דבר פשוט כי להיות
 שנין היות מעשר האדם מממונו נפקא לן בירושלמי
 ממה שנאמר כבוד ה' מהוה ומראשית כל חבואחך יש
 לנו ללמוד זה מזה בענין החלוק וגם כי נראה שיש מי
 שנוטל מעשר עני ולא לדקה כדאמרין בחוספחא דנדה
 פרק בן חשע ומביאה מ"ג פ"ק דבבא בתרא ח"ל כל
 הנוטל לדקה נוטל מעשר עני ויש מי שנוטל מעשר עני
 ואינו נוטל לדקה ואם נראה דלא דמי הא אוקמה מ"ג
 שמדבר בחבר עיר שבזשח הוא לו ולצבור שיחפרנס החכם
 המחטסק בלרכיהם מכיס הדקה אבל מעשר עני שנקח
 בגוון נראה כמנח' שלוחה אליו ואין בזה ופגם בזה
 ומ"ח בחדא מחחא מחחינהו ואחר שקן הוא נאמר כי
 כמו שבחרו' ומחנות עובח הנאחס לבעלים וראוי שישחל
 לחיחס חליים או רובם לבעלי חורה וקרוביו העניים
 וכמו שאמר בחולין למחיקי בחורה ה' יש להם מנח

הפדיון ונראה שאין לנו חייבים לפדות בזמן הזה רק דרך חסידות וא"כ אין מברכין על מדת חסידות או דילמא מה שאמר הרב מדת חסידות הוא לפדותו בשווי אבל לפדותו לנו חייבים מדברי סופרים וא"כ לנו חייבין לברך כמו שהיו מברכין בזמן הבית כמ"ש הרב בפ"ד ואע"ג שבזמן הזה החיוב הוא מדברי סופרים יברכו כמו שאנו מברכין על הפרשת חרומות ומעשרות שהוא מדברי סופרים:

וגם נראה לי שאין לפרש שמדת חסידות הוא על גוף הפדיון אבל אין לנו חייבים אפי' מדברי סופרים לפדותו כי כבר כתב בפ"א ובין בפני הבית ובין שלא בפני הבית חייב לבער ולהחזיק ואם אין חיוב הפרשת מעשר שני בזמן הזה א"כ מה ביעור וידוי איכא וא"ל שהביעור וידוי הוא על החרומה ומעשרות והלא עיקר וידוי הוא על מעשר שני דהא ביערתי הקודש מהבית זה מעשר שני ונטע רבעי שנקראו קדש ואם נאמר שאנו חייבין להפרישו אבל לפדותו הוא מדת חסידות אלא שיאכל בלי פדיון זה אינו דהא כתב הר"ב בפ"ב ואם נכנס בירושלים אף בזמן הזה אין מוליחין אותו משם ומניחין אותו שם עד שירקב לפי שהואיל ונכנס בירושלים אין לו פדיון אי אפשר לאוכלו בלי פדיון וא"כ ודאי מה שכתב הרב מדת חסידות הוא לפדותו בשווי אבל לפדותו פחות משווי חייבין לנו:

וחימא על המנהג למה אין מברכין ועוד חימא על המנהג שנהגו לחלל פירות על פירות שאפי' הרב שהוא מקל כתב בפ"ב ואם חילל מעשר שנה מנה על שנה פרוטה מפירות אחרות הרי זה מחולל שנראה דוקא בדיעבד שזהו משמעות אס וגם הראב"ד כת' חמיה חייבין ומההתי על מה שהשיג הראב"ד שגם הרב לא כתב אלא בדיעבד כמ"ש:

וגם ילמדנו רבינו בלשון הרב בפ"ד שנרא' דקשיא מדידי' אדידי' שכ' הרו' לפדות מעשר שני פודין אותן בדמיהן ואומר הרי המעות האלו או הפירות האלה מחוללות על מעות האלה שג' שמחליין מעות על מעות והוא עלמו כתב אין מחליין מעות מעשר שני על מעות אחרות וא"ל דהרב סדר לשון הפדיה בא ללמדנו לא שיעשה כך לכתחיל' שהרי כתב הרו"ה לפדות פירות מעשר שני פודה אותן בדמיהן ודאי דינא קאמר ובתור סדר לשון הפדיה:

גם ילמדנו רבינו בחגיגה פ"ק דאמר בעי רב חסדא האי קרא היכי כת' וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלות כבשים ויזבחו לה' פרים או דילמ' אידי

ושאר המחזיקים כו' הג' לענן המעשר לבעלי חורה הוא הטוב ועץ חיים היא למחזיקים בבעלי חורה העניים וכן בירושלמי ריש פרק בני העיר ח"ל ר' חייא בר אבא אול לחמן יהבי ליה פריטו למפלג ליחמי ולא רמלחא נפק פלגינהו לרבנן עד אפי' להפריש אחרים תחתייהם ע"כ ומ"ג מייחתי לה רפי' דבתרא א"כ לנו רוחים אפי' שהגותן הגדקה נתנה לחלקה ליחומים ולא למנה חלקה רבי חייא לחכמים שלא מדע' הגותן א"כ שגרו גדול חהו הראשון השני פדיון שבויים דכולהו איתנהו ביה הג' ב"ח מגרעת הגדקה והגדולה שכולם כשגותן לעני והוא אינו יודע ה' להשיא יחומות או עניות ה' לקנות ספרים לבני עניים ה' ליתן קנתו לקרוביו העניים כי כולו לא יתן כמ"ש בחולין הגותן כל מחנותיו לכהן אחד כו' ובירושלמי במסכת פילה אמר רב יאורה כתב מארה למי שמאכיל לאביו מעשר עני ואע"פ שיש ברייתא שם בירושלמי שאומר אב ובנו אשתו וקרוביו ב' אחים ב' שותפים פודין זה לזה מעשר עני ונותנים זה לזה מעשר עני כבר תירצו המרדכי דהוי דוקא בשגם הבן גם האב שניהם עניים אבל אם אחד מהם עשיר כתב מארה כו' וכן כתב הריב"ש בחשובה:

ואולם בספר רי"א כתב שיכול לחלק החזי לכל קרוביו העניים חה מק"ו ממעשר שני שהרי אם אפילו מעשר ב' שאמרה חורה לחלקו לעניים מותר ליתן לעניים קרוביו החזי כמו שהוכיח ממחני' דפיאה פרק מאימתי דתן מדה זו האמורה בכהנים לויים וישראלים' היה מיל נותן מחלה ונטל מחלה ע"כ א"כ כ"ש דמעשר זה שעשה מדעתו שיכול ליתן מחלה לקרוביו העניים ולענין לקנות מעה בב"ה אם ממעות המנה שקונין נותנים לעניים גם זה מותר ולענין לפרוע מסים מהמעשר דבר פשוט הוא זה שאין לו לפטור עלמו מחיוב ממונו במזמן מעשר נאם הגמיר יוכף קארו:

סימן ד

דין שדיין המעשר ואם מפרך יגלו

שאלה אור ישראל וקדושו מורי הרב כמהר"ר יוסף קארו נר"ו אחר הקידה והשתחויה כדת מה לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו אמרתי אקדמה פניו בשאלה ואומר ילמדנו רבינו אם לנו חייבין לברך בזמן הזה על פדיון מעשר ב' או לאו אם נאמר שמה שאמר הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות מעשר שני ח"ל מדת חסידות לפדות מעשר ב' בזמן הזה בשווי כדרך שפודין אותו בפני הבית אם מדת חסידות שאמר הרב הוא על גוף